

**ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ
МИСТЕЦТВО
В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ:
СУЧАСНИЙ ДОСВІД
І ПЕРСПЕКТИВИ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
І Всеукраїнської
науково-практичної
конференції**

**18-19 березня 2021 року
м. Одеса**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Художньо-графічний факультет
*Кафедра теорії і методики
декоративно-прикладного мистецтва та графіки*

**ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО
В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
СУЧАСНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ**

Тези доповідей
І Всеукраїнської науково-практичної
конференції

*18–19 березня 2021 року
м. Одеса*

Одеса
«Астропринт»
2021

УДК 745/749:37(477)(062.552)
Д28

Координатор проєкту **О. В. Ткачук**

Упорядники, відповідальні секретарі:
кандидат педагогічних наук, доцент **О. В. Ткачук**;
старший викладач **Т. С. Штикало**

Друкується за рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (*протокол № 12 від 31 травня 2021 р.*)

Д28 **Декоративно-прикладне мистецтво в національній системі**
художньо-педагогічної освіти: сучасний досвід і перспективи : тези доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції (18–19 березня 2021 р., м. Одеса) / коорд. проєкту О. В. Ткачук ; упоряд., відп. секр. : О. В. Ткачук, Т. С. Штикало ; ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». — Одеса : Астропринт, 2021. — 92 с.

ISBN 978–966–927–738–1

У виданні представлено тези І Всеукраїнської науково-практичної конференції, що відбулася 18–19 березня 2021 року в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» з ініціативи кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки. Конференція збирала воедино досвід митців-просвітників, викладачів мистецьких освітніх закладів різних рівнів, діячів культури і мистецтв задля налагодження діалогу країн і регіонів, популяризації мистецьких традицій, виявлення ролі декоративно-прикладного мистецтва в розвитку сучасної художньої освіти.

УДК 745/749:37(477)(062.552)

ISBN 978–966–927–738–1

© ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», 2021

Носенко Анна Іванівна,

кандидат мистецтвознавства,
доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
член Національної спілки художників України
annetn2002@gmail.com

БІОМОРФІЗМ ЯК МЕТОД СТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ В МИСТЕЦТВІ БАРОКО ТА МОДЕРНУ: АРХІТЕКТУРА, ОБРАЗОТВОРЧЕ ТА ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО

Ключові слова: біоморфізм, художній образ, бароко, модерн, стилізація, алегорія, метафора.

В історії мистецтва стилі бароко і модерн називають «органічними». Основним принципом «органічного» стилю в мистецтві стає, поряд зі зверненням до безпосереднього зображення мотивів флори і фауни, «біоморфізм» — процес трансформації й уподібнення художніх форм природним об'єктам. Способом художнього вираження стають алегорія, метафора, стилізація. Вивчення творів XVII століття і межі XIX—XX століть — стилів бароко і модерну, дозволило виявити біоморфні образи і структури стихії води у різних видах мистецтва.

Характеристиками архітектури бароко і модерну можна вважати принципи атектонічності та живописності. В архітектурі створюється образ безперервного руху, «перетікання простору»: від зовнішнього до внутрішнього, від екстер'єру до інтер'єру, від горизонталі до вертикалі. Статичні форми кола, квадрату, прямої лінії буквально стають струмливими, перетворюються на овал, прямокутник, трапецію, завиток, спіраль. Образи, пов'язані зі стихією води, в архітектурі бароко виявляються у великих формах силуету будівель і декорі екстер'єру та інтер'єру. Мотив хвилі є своєрідною візуальною формулою бароко. «Водорості, що пливуть за течією» — ключова форма образного ладу модерну. В абстрактних формах архітектури проявляються мотиви підводного світу, ефекти рухомої води: водоспади, відблиски на воді, розмаїті форми раковин, коралів. Проектуючи архітектурні ансамблі бароко, творці включали в них фонтани, гроти, водоспади, які населяли численні міфологічні персонажі водної стихії.

В образотворчому мистецтві бароко поєдналися, з одного боку, створення загальної ірраціональної, містичної атмосфери, а з іншого — прагнення зробити таємницю і чудо відчутними, гранично чуттєвими, матеріальними. Художники бароко створювали композиції на міфологічні теми, де показували античних персонажів, алегоричні фігури, символи й атрибути. Тема взаємодії водної стихії і людини активно розроблялася художниками Фландрії та Нідерландів XVII століття у жанрах натюрморту і пейзажу, що розвивалися в цей період. Цьому сприяло безпосереднє сусідство голландців з морем, морські подорожі.

Художники модерну використовували у символічних полотнах творчу інтерпретацію художньої мови різних періодів: грецької архаїки, крито-мікенського мистецтва, античної класики і мистецтва етрусків, Китаю та Японії, готики і Ренесансу і французького рококо. Одним з основних виразних і стилеутворюючих засобів у мистецтві модерну став орнамент.

В образному ладі костюму бароко мережива мають величезне значення, привносячи в костюм мотиви ненестримної, химерної стихії води або повітряних хмар. Головні убори, коміри, манжети, що обрамляють порцелянові обличчя красунь і мужні образи кавалерів, контрастують своєю мерехтливою грою фактури, створюючи відчуття нерукотворності природи. Об'ємні коміри стають своєрідними мушлями або пелюстками квітів. Цікаво відзначити форму віял — подібну до прекрасної пласкої стулки раковини. У міфології богиню любові і краси Венеру зображали саме в такій раковині. Дама з подібним аксесуаром набувала атрибуту Венери.

Модні жіночі сукні епохи бароко мали досить складний і примхливий силует, проте залишалось місце і для коштовностей. Сам термін «бароко» означає перлину неправильної форми. Використання унікальних за формою і розміром перлин було поширене, починаючи з XVI століття. Сам матеріал перлів, народжених у глибинах моря, підказував образи для різних прикрас.

В костюмі модерну «текучі» тканини орнаментувалися стилізованими формами кучерявих, екзотичних, болотних рослин, водоростей, раковин, медуз. Візерунок розташовувався асиметрично. Вигнуті лінії s-образного силуету підкреслювалися асиметричним розташуванням декору. Шлейфи суконь уподібнювались мереживним водоспадам, а дами в подібних туалетах ставали богинями підводного світу, наядами чи німфами джерел.